

Pražské bouře.

O bouřlivých dnech v Praze podává pražský časopis 'Čas' óvahu, z kteréž vyává, že zprávy jež telegram plnily, nebyly úplné bez podstaty. Připomíná, že 'Čas' je časopisem realistickým, který považuje za svou svatou povinnost vše co jest nalézati vadným a chybným a zejména ve všem všude odsuzovati a kaceřovati Mladoběchy a Národní Listy, podáváme výřátky z úsudku jeho. Ty potvrzují úsudek náš vlastní, který jsme hned v zápětí po zprávách o bouřích podali, že totiž nejednalo se o nějaké zorganizované vzbouření, nýbrž že to bylo pouhé vzplanutí hněvu, způsobené provokacemi německými. 'Čas' též dobře vyčetl, že bouření to líčeno a posuzováno bude za hranicemi dle svého zakončení, jak nám jest všem dostatečně známo. Z Času vyjímáme:

Praha demonstrovala a bouřila. Je marno ptáti se, proč nedemonstrovala jindy, až bylo příliš dost. I hrabě Benst zaznamenal s údivem případ, kdy český lev nedemonstroval. Dne 29. listopadu nastal prostě shluk okolností, který způsobil výbuch. Látka výbušná shromážděvala se patrně několik let. Poslední nános přišel v neděli: Hrabě Badeni padl a s ním čeští poslanci; nepřinesli národu nic, ani tolik, kolik nosil dr. Rieger. Oni šli do Vídně roku 1891 mluvit s králem, stavět palác blahobytu, znemožňovat centralistický parlament, dělat podkopy pod cislatinismem, a teď vrátili se s prázdnými rukama... vždyť ta jazyková nařízení jsou blamáži, jak řekl Edvard Grégr.

A do tohoto prachu padly rázem dvě jiskry, které zapálily: Žatec a demonstrativní průvod buršáků po Praze. Hned když se Praha v pondělí ráno probouzela, dostala do rukou české deníky s telegramy: "Ze Žatce 28. listopadu. Žatec v revoluci. V budově České besedy, ve škole a v místnostech Vlastislava vytlučena okna. Dům českého obchodníka s chmelem, Holého, vydrancován a zapálen. Křik: "Tod den Čechen." Životy Čechův ohroženy." Podobné telegramy i z jiných měst uzavřeného území. A za takové nálady Praha vidí buršácký průvod. "Od 9. hodiny dopoledne bylo viděti, — píše Bohemia 30. listopadu — jak táhnou ze všech směrů města němečtí studenti ve svých čapkách a odznacích do Železné ulice k budově universitní. Tam připravován byl projev následkem politických událostí..." Též Bohemia líčí, že v universitě německé zpíváno Wacht am Rhein a Bismarcklied. Polic. ředitel Doerfel, který se nalezal na blízku, dovolil spojenému buršáctvu pražskému průvod Havlíkovou ulicí přes Příkopy a Václavské náměstí do Šlaraňe ve Štěpánské ulici, kde studentstvo chtělo si odbývati Fruehschoppen. Poněvadž však hostinský v budově té nemá ještě koncese hostinské — to pořadatelé průvodu nevěděli? — stáli buršáci půl hodiny na ulici. Odtud, ačkoli německý rektor Ulbrich je prosil, aby se v malých skupinách rozcházel, buršáci vzdorovitě táhli zas po Václavském náměstí a po Příkopech do kasína. Obecenstvo české už se chovalo hrozně. V tutéž dobu o 11. hodině byla na české universitě instalace rektora P. Kadeřávka a veliký počet studentstva českého promohradě. Můž že se někdo divit, že došlo k srážkám obecenstva s buršáky, kteří chtěli okázale oslavovat pr. Pfersche, jenž na říšské radě vytáhl nůž, kteří chtěli ke všemu druhého dne oslavovat 80. narozeniny Mommsenovy, jenž kázal, aby se Čechům rozbíjely lebky?

Jiskry zapálily. Výbuch byl všeobecný. Večer černaly se

pražské ulice lidem, finčela okna v německých domech. Hleso: "Odveta za Žatec! Nestrpíme provokací v Praze, oslavování Pfersche a Mommsena!" Jakoby ožil u vědomí lidu zákon přírodních národův o obecné poruce, dle něhož všichni členové jedné rodiny nebo jednoho kmene ručí za svého člena, kdykoli spáchal něco zločinného. Pražský Němec pykati má za Němce žateckého. Tento projev pondělí byl výbuch zcela spontánní, nikdo ho nepodpaloval, nikdo nezarhořoval.

Druhý den demonstrace dosáhly vrcholu. Povaha jejich byla stejná: píemenná odveta. Ještě větší mráča na lidu černala se v ulicích, hřměly národní písně a padalo kamení na německé budovy, paláce, místnosti. A jestli které jiné heslo misilo se k projevům hněvu národního, byl to u některých protest proti policii. Policie obviňována, že dala svolení k buršácké provokaci, že veřejného dne přestupovala meze povinné služby nadávkami, urážlivými výřky a hrubým tykáním osobám bez rozdílu stavu. O tom úterní listy ranní i odpolední přinesly hojně doklady a v ústech obecenstva kolovaly další přímo neuvěřitelné. Nešťastnou rukou měl, kdo k zakročení přivolal myslivce z kraje chebského, neumějíci česky. Metoda: Do Chebu českou policii, na Prahu chebské vojáky!

Tolik ještě: není pravda, že v pondělí a v úterý promluvila chátka. V zástupci demonstrujících hemžili se zástupci všech vrstev: intelligence, úředníci, studenti, obchodníci, dělníci; politického vyznání všech národních stran. Ukázalo se jmenovitě, že lid pražský je víc národní než mezinárodní, což by konečně mělo vést k poznání mladočeské listy, jak neoprávněné bylo a jest jejich zrácování. Mnozí z těch, kteří 12. března 1897 dali hlas kandidatu dělnickému, prozpěvovali po ulicích 'Hej, Slované!' Lidé byli zanícení, rozjařeni, jakoby se jim ulehčilo, jakoby měli sebevědomí a radost, že dali pocítiti povoláním činitelům svou vůli a své smýšlení.

Němci nebrali výbuch dosti vážně. Třebas většina zpráv o jejich provokacích měla na sobě pečť nezaručenou, zjištěno je svědky, že na př. z kavárny Continental na Příkopech šílení provokatéři házeli náčin a sklenice na lid chodící po chodnicích. I kdyby byl se stal jenom jediný takový nepředložený skutek, mohl mít strašné následky.

Ale jisté otázky visely už v úterý na rtech mnohým lidem. Kam povedou demonstrace, kdo demonstruje? Jaká myšlenka vlní zástupy? I tisíce různých jednotlivců, různého vzdělání a povolání, pod vlivem prudkých dojmů mohou být ovládnuti jedinou tendencí, jak vidíme v revolucích. Kdo zde ovládá? Všechen ten zadržovaný hnět, lítost a hněv přece někam směřovaly? Toho nikdo v úterý nevěděl. Když srotl se lid německý v Chebu 11. července, stálo mu v čele 53 německých poslanců z celých Čech. Ti řídili demonstrace a dávali jim ráz proti vládě a proti českému národu. Pražská demonstrace ponechána sobě, na zdař Bůh. Kde byli pražští poslanci? Kde byl dr. Lang, dr. Dyk, Udržal, aby tu na horké půdě nasadili své páže a kůži? Jestliže Mladoběchům bouře pražská byla vítána, a to byla, neboť Národním Listům srdce usedalo nad vznešeným vlastenectvím, pak měli všichni jednat tak, jako poslanec Hofica, jenž aspoň na chvíli postavil se lidu v čelo. Pakli v nich bouře pražská budila obavy, pak měli všichni jednat tak, jako dr. Podlipný, jenž jezdě po způsobu Luegrově mezi lidem, první den písobil ko-

nejlivě a na okamžik vášně uklidil.

Dvojí pocit měli mnozí v úterý večer. Předně, že burácení lidu ztrácí heslo, že se potácí anonymně, zrovna jako roku 1893 před výminečným stavem; že každý je schvaluje, ale nikdo za ně neodpovídá. A druhý, že jsme velicí aristokrati. Sta a sta lidí radovalo se z hnutí, bylo by opovrhovalo každým povážlivějším smýšlením, ale mezi lid nešlo, nýbrž pozorovalo jej oknem kavárén.

Síředa a úterek.

Obyvatelstvem zavalul chlad a tichá sbatinence. Z ohromných zástupů prvých dvou dní zbyl na ulicích smut. Hloučky, které cosi vyvádějí na svou pěst. Obecenstvo jen se dívá, ale po případě také tleská. Nikdo nezná, co se to zorganizovalo, kdo to vede a přece patrný je ze všeho plán. Neviditelní pořadatelové stáli v pozadí kdesi v úkrytu. Demonstrace děly se od bílého dne i v pravé poledne. Povaha jejich byla už protiřidovská. Jaká tu souvislost s pondělním výbuchem? Ale byla i jinak rázu děsivého, neboť české obecenstvo vykupovalo si bezpečnost smazáváním německých nápisů na obchodech, sundáváním německých tabulek, vystrkováním červenobílých praporů z oken a označováním "Českých místností" plakáty za oknem. Čechové dostávali strach, že budou vydrancováni a vyloupeni jako ve středověku od lupičských rot, jakož se skutečně českým lidem na několika místech stalo. Ti, kteří v pondělí a v úterý sami demonstrovali, ve středu a ve čtvrtek dělali se už demonstrantů! A v tom okamžiku šlo již o čest a hanbu českého jména. V tom okamžiku obchodníci a živnostníci měli oznámit obecnímu úřadu, že nejsou jisti svým majetkem, v tom okamžiku občané sami měli se zdvihnout, aby se ochránili před tlupami, ne vykoupovat se a tím jen posilňovat nekale živly. Tato okolnost snížila význam demonstrací pondělních a úterních. Hnutí se zvrhlo.

Co se od středy v Praze dalo, je neštěstí. Ve dne vyběhly školy, ústavy universitní, sirotčince, nemocnice, napaden léčebny ústav, v němž lež nemocné paní české atd. Pachatelé byli většinou učenníci a školáci a dělali to z legrace. Obyvatelstvo na ně hledělo a mlčelo. V noci konány čiré loupeže na židech i křesťanech, a obecenstvo se bálo. To jsou příšerné scény, neuvěřitelné scény, o nichž mluví denní tisk. Sáhnout na ústavy humanitní je surovost, takových ústavů šetří ve válce i nepřítel. I Turek. V sirotčinci u sv. Jana Křtitele je na př. letos mezi 48 chovanci 23 sirotek českých, kterým ústav dává dobré zaopatření. Na Král. Vinohradech páchny loupeže od hloučku tak nepatrného, že 50 statečných občanů mohlo vše zametit.

Ve čtvrtek odpoledne ohlášeno stanné právo. Lidé vystřizli, jakoby byli přestáli horečku. Drancovatelé rázem propadli se do země. Zbyl němý úžas, snad i stud, a následky se teprve dostaví. Tak bouře pražské skončily. Vzplanutí a rozhořčení nad Žatec atd. v prvních dvou dnech lze pochopit, omluvit. Ale nedalo to právo ke scénám, které nastaly ve středu a ve čtvrtek. To již nebylo spontánní vzplanutí, nýbrž zneužívání jeho; první výbuch zvrhl se v klukovské kousky, v antisemitské řádění neznámých lidí, až konečně v drancování a týrání nevinných obětí. V pátek všichni už s odporem odsuzují, kolem čeho dva dni chodili mlčky. Různí anonymní demagogové bývají u nás vždy při práci, a tím kazí se i věc dobrá. Povaha českých demonstrací bude

líčena světu ne dle ducha pondělního, nýbrž dle scen posledních a závěrečných.

S tohoto stanoviska bouře pražské skončily nešťastně.

ZPRÁVY ZAHRAJNÍČNÉ.

Telegrafické.

V Praze nepodařilo se doposud vládě zjednatí pokoj a každodenně dochází prý tam k novým výtržnostem a ulice doposud vojskem patrolovány jsou. V úterý nalezena prý v německém zemském divadle bomba, následkem čehož nyní budova ta vojskem střežena jest. Četná zatýkání jsou na denním pořádku a vězení jsou již tou měrou přeplněna, že menší vinníci propouštěni jsou, tak aby pro jiné místo učiněno bylo. — Během posledního týdne zabaveno 30 časopisů. — Dle zpráv vídeňských není vláda spokojena s jednáním místopředsedů českého hraběte Coudenhova, kterýž prý dosti "rázně" proti výtržníkům si nepočínal a kterýž nelibost vlády vyvolal prý hlavně tím, že Němce pražské "cizáky" prý nazval. Proto byl také odvolán a nahrazen dosavadním místopředsedou dalmatským Rhenfeldem. — Zároveň oznámováno, že vláda rozhodla se na odvolání pražského policejního ředitele, na sesazení purkmistra Podlipného a na rozpuštění rady městské, načež správa města svěřena bude zvláštnímu císařskému komisaři.

V pražských kasárnách, dle pondělních zpráv vídeňských, došlo v posledních dnech k vážným srážkám mezi vojny národnosti české a německé a 25 vojínů bylo při nich těžce zraněno. Časopisy, jež o tom zprávy přinesly, byly konfiskovány.

Z Pešti se sděluje, že známý opoziční poslanec Košut prohlásil se pro národohospodářskou neodvislost Uher od Rakouska, neboť též bude prý pákou k dosažení neodvislosti politické. "Chceme," pravil, "samostatnou armádu a samostatné finance. Král uherský byl císařem rakouským, jako pro mimořádné zaměstnání. Vídeň jest beztoho již nyní předměstím Buda-Pešti a časem stane se Rakousko pouhou snůškou provincií přivtělených k Uherku."

Ve Vídni odbývána v úterý min. týdne valná schůze německých nacionálů a liberálů a táž měla průběh nad očekávání mírný. V přijatých resolucích žádá se bezodkladné odvolání známých jazykových nařízení dále, odvolání známé změny jednacního řádu poslanců německé sněmovny, kterýmž hlavně poslední nepokoje v radě říšské vyvolány a konečně požaduje se odstoupení předsedy poslanecké sněmovny Abrahamoviče a obou místopředsedů Kramáře a Foxe, jakož i vzneseny obžaloby pro porušení ústavy a veřejného míru na předsedu Abrahamoviče a místopředsedu Kramáře. Významné bylo, že schůze nesúčastnili se stoupenci strany antisemitské, kterážto okolnost ve shromáždění vyvolala velikou nespokojenost a hlavně purkmistru Luegerovi, co vůdci frakce té, vyčítána zrada na celém Německu.

V Německé radě říšské oznámeno bylo v úterý ministrem vnitř, že zahájeno již vyjednávání mezi Německem a Spojenými Státy vzhledem k otázce celní, že však dosud nelze mu podrobnost jednání sněmovně podati.

V německé radě říšské podána byla v pátek vládní předloha, mající za účel reorganizaci dosavadního systému soudů vojenských. Hlavní změnou, kteráž by předlohou touto k systému tomuto zaváděna byla, bylo by, že přelčení odbýváno bylo by veřejně a že dosavadního systému soudů tajných použito by bylo jedině tenkrát,

když zájem veřejnosti, totiž státu, by toho vyžadoval. . . . . V pátek v debatě o předloze této pokračováno a když se strany poslanců socialistických proti předloze namítalo, že se zamýšlenými opravami strana dotyčná spokojena není, an tyto bevyznamnými jsou, prohlášeno se strany ministerstva, že na smýšlení členů socialistických vládě úplné ničeho nezáleží. Výsledek debaty bylo, že předloha odkázána zvláštnímu výboru na záležitost vojenskou.

Ve Švejcarsku zvolen byl ve středu radou spolkovou za předsedu federace Eugène Ruffy a za náměstka zvolen poslanec Mueller. Oba jsou radikálové. — Nově zvolený předseda zastával letos úřad náměstka a stává se nástupcem svého předchůdce, Adolfa Deuchera.

Nizozemské ministerstvo poraženo ve středu ve sněmovně 42 proti 41 hlasům při projednávání vládní předlohy na rozmnožení válečného loďstva.

Španělský kabinet zanáš se, dle zpráv páteční, pilným rokováním o tom, jakým způsobem sealfení loďstva námořního docíliti by se dalo. Při jednání nejzávažnější věci jest, kde sechnuti \$50.000.000 peset, jichž prý k tomu bude zapotřebí.

Do Madridu došla v neděli zpráva, že generální guvernér na Porto Rico, Marin, hodlá se útadu svého vzdáti a to hlavně proto, an veškeré vyjednávání jeho s různými stranami za tím účelem, aby nabízenou jim formu samosprávy přijali, s nálezitým výsledkem dosud se nestalo.

Z Londýna oznámováno v pátek, že prý vláda čínská přec jen poddá se požadavku Německa a že tomuto záliv Kiao Chow odstoupí. Ze strany Ruska a Francie vyslovena prý státníkům německým veliká nespokojenost nad předčasným prozrazením plánů Německa, Anglii a Japonsku, čímž prý situace značně stížená, tak že provedení původní myšlenky, totiž rozdělení pobřeží čínského mezi Německo, Rusko a Francii, s těmi největšími překážkami spojeno bude.

V Paříži zatčena koncem týdne opětně celá řada předních politikůů na obvinění s účastenstvím ve známých škandálech s úpadkem společnosti průplavu Panamského spojených. Mezi zatčenými nalezá se několik předáků strany socialistní a radikální.

Ze Švédska docházející zprávy zdají se nasvědčovati tomu, že poměr mezi Švédskem a Norskem stále napnutějším se stává, tak že by divu nebylo, kdyby mezi oběma zeměmi ku zjevné a úplné roztržce a tím i ku nepřátelství došlo. Jak známo, požadují Norové samostatné zastoupení v zahraničné službě diplomatické, k čemuž však Švédsko a hlavně král Oskar připustiti nechť, a vyjednávání za účelem docílení shody před nedávnem zahájené, setkalo se dle zpráv posledních s úplným nezdarem. Švédsko spoléhá prý, že v případě, když by zakročení branou mocí proti Norsku nutným se stalo, dobrého spojence v císaři německém nalezne.

Z Říma oznámováno v sobotu, že toho rána pocítěny silné otřasy země v provincii Perugia, v střední Italii a že značné škody jimi způsobeny. Obyvatelstva zmocnilo se snadno pochopitelné rozčilení.

Z Říma oznámeno v úterý, že Rudinimu konečně přec jen sestavení nového ministerstva se podařilo. Nové ministerstvo sestává z členů ministerstva starého, s výjimkou Zanardelliho co ministra spravedlnosti, Manmarcana co ministra války, Cocortua co ministra orby, Pavonicelliho co ministra veřejných prací a Gallse co ministra osvěty.